

ZÁKLADNÍ KAMENY

celostní architektury

BYDLENÍ NEMÁ BÝT JEN STERILNÍM MÍSTEM NA PŘESPÁNÍ. MĚLO BY VYTVÁŘET PŘEDEVŠÍM PŘÍJEMNÉ HARMONICKÉ PROSTŘEDÍ. MĚLO BY BÝT DOMOVEM – MÍSTEM, KAM SE DOOPRAVDY TĚŠÍME A KDE SE CÍTÍME DOBŘE. PROTO VÁM NABÍZÍME SERIÁL, KTERÝ SE NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ KOLEM NÁS PODÍVÁ V PONĚKUD NETRADIČNÍCH SOUVISLOSTECH.

Vedle architektury a designu tak zabrousíme do oblastí baubiologie, geomantie, feng šuej nebo esoteriky, zdůrazníme šetrnost vůči přírodě a maximální využití přírodních zdrojů. A protože domov se má budovat od základů, činíme tak i my. Základ širšího přístupu k bydlení ve všech jeho souvislostech tvoří celostní architektura.

Co to je?

„Celek je víc než souhrn jeho částí,“ napsal už Aristotelés ve svém stěžejním díle *Metafyzika*. Možná sám netušil, že po více než dvou tisících let poslouží tato myšlenka jako filozofický základ holistického či celostního přístupu k řadě oborů lidské činnosti – mimo jiné k medicíně nebo architektuře. Holistická architektura vychází z podrobného seznámení s místem budoucí stavby. Ve vztahu k okolí (celku) by nemělo nic chybět. „Svým principem je celostní architektura preventivní a tvůrčí,“ zdůrazňuje akademický architekt Oldřich Hozman, který je u nás hlavním propagátorem

holistického přístupu. „Ještě předtím, než zahájíte stavbu domu, je dobré se s místem vnitřně spojit a komunikovat s ním. Může to být i pomocí rituálu – například oslavy položení základního kamene stavby. Hlavní ve vztahu k prostředí je najít vyvážený poměr mezi myšlením a cítěním. Pak můžete své prostředí vědomě plánovat a kultivovat.“

Čtyři roviny architektury

Celostní architektura v sobě spojuje duševní, citové, vitální i fyzické vlastnosti a projevy v krajině, samotné stavbě i jejich uživatelích. Vztahuje se k ní také duchovní rovina – vše, co nás přesahuje. Cílem tohoto pojetí architektury je vytvářet zdravé prostředí pro harmonický život.

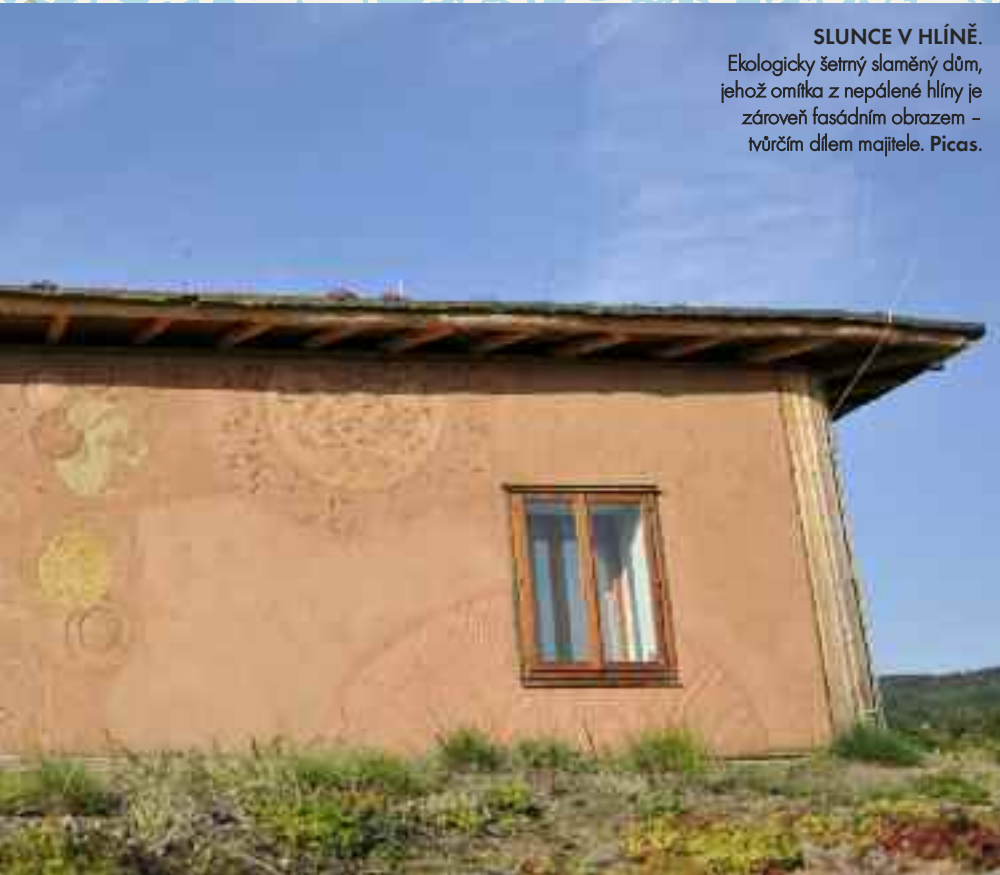

*Holistická architektura ctí úroveň,
které přesahují ryze fyzickou rovinu.
Proto i s hmotou pracuje duchovně.*

„Lidská bytost je plně propojena se všemi úrovněmi přírody, je jejich odrazem. Termín zdravé domy vyjadřuje stav harmonické vyváženosti se širokým přírodním celkem,“ vysvětluje Oldřich Hozman. „Zdravá architektura nabízí takové prostředí, které vyhovuje jak jedinci, tak i přírodě. Vytváří prostor pro rozvoj spokojenosti, hravosti, radosti a lásky.“

Rytmus a tvar

Přesto, že záměr stavět zdravě je zcela vědomý, vyjadřuje podvědomou touhu člověka západní civilizace vrátit se k prostotě přírody. Základ našeho spojení s přírodou tvoří pravidelný rytmus opakujících se dějů: střídání dne a noci, mořského přílivu a odlivu, cyklický průběh roku. Také my bychom měli tento rytmus hledat – třeba vyváženým po-

SLUNCE V HLÍNĚ.

Ekologicky šetrný slaměný dům, jehož omítka z nepálené hlíny je zároveň fasádním obrazem – tvůrčím dílem majitele. Picas.

Celostní architektura v kostce

- Spojuje v sobě duševní, citové, vitální i fyzické vlastnosti a projevy v krajině, samotné stavbě i jejích uživateli. Vztahuje se k ní také duchovní rovina – vše, co nás přesahuje.
- Pracuje s pravidelným rytmem přírody, s principy středu, osovosti, ohraničenosti a otevřenosti. Důležitá je správná orientace a funkční využití místností ve vztahu k osluněné a zastíněné straně domu.
- V duševní rovině jde o kultivaci úcty k místu i ke stavbě, o vytváření zdravého vztahu mezi duší člověka a „duchem místa“.
- V citové rovině jde o přímé vtažení zadavatele stavby do návrhu – například prostřednictvím modelování ze sochařské hlíny nebo plastelíny.
- Ve vitální rovině je podstatné působení silových linií a silových center v krajině. Toky vitální energie korespondují s tvarem krajiny, rezonují s meridiány lidského těla a dodávají (nebo berou) životní energii.
- Ve fyzické rovině jde o působení použitých stavebních materiálů na duševní pohodu a fyzické zdraví člověka.

měrem mezi fyzickou a duševní činností. „Uvnitř domu by tomuto rytmu měly odpovídat místnosti pro aktivitu a pro odpočinek, tvary otevřené a uzavřené,“ líčí Oldřich Hozman. „V architektuře je v tomto smyslu důležitá i správná orientace a funkční využití místností ve vztahu k osluněné a zastíněné straně domu. Člověk by se měl při pohybu prostorem cítit volně a vnímat ho jako přívětivý.“

Ne náhodou tvoří podstatu jurty, zemnice, iglú, teepee nebo jiného jednodušejšího obydlí kruh či ovál. To je v přírodě tvarová praforma.“

Střed krajiny

Na stejném psychologickém principu na nás působí příznivě otevřený prostor uvnitř stavby. Proto se v kláštrech buďovaly rájské zahrady, proto jsou nám

příjemné vnitřní dvory a náměstí. Vytvářejí intimní místo regenerace a odpočinku. Správný rytmus může prostoru dodat také členění pomocí schodů nebo sloupů – dodává pocit důstojnosti a krásna. Důležitou roli v zažívání architektonické jednoty hraje symetrie.

„Středem krajiny může být město, centrální náměstí nebo stůl uprostřed místnosti,“ říká architekt Hozman. Jeho paralelu lze dovést do ještě menšího rozměru: Středem stolu může být váza s květinou. Celostní architektura pracuje s principy středu, osovosti, ohraničenosti i otevřenosti. Využívá rovněž vyvážených protikladů, které podporují tvořivost a správnou míru rozvoje.

Duševně duchovní rovina

Čím můžete hned od počátku pozitivně ovlivnit svůj vztah s místem stavby? Již →

OBLÉ PŘIVÍTÁNÍ. I běžný vstup do domu lze pojmut jako slavnost. Průkopníkem celostní architektury u nás je Oldřich Hozman. Studio Arc.

zmíněnými rituály, které ovšem zdaleka nemusí mít formální povahu. Například ohraničení pozemku: Proč po jeho obvodu zatloukat kůly, když tam můžete položit hraniční kameny? Obdobně lze komunikovat s místem položením základního kamene stavby, případně posvěcením budoucího domu, stavebních materiálů nebo vody ve studni. Také stavba samotná může probíhat šetrně, bez znečištění půdy a s udržováním pořádku na staveništi. Kupodivu v naší kultuře přetrval poslední ze stavebních rituálů – vztyčení stromku na krovu při dokončení domu a slavnostní otevření stavby po kolaudaci. U všech těchto úkonů jde o kultivaci úcty k místu i ke stavbě, o vytváření zdravého vztahu mezi duší člověka a „duchem místa“.

Emocionální rovina

„Citová rovina je jedna z nejsilnějších úrovní, jež vytvářejí osobní vztah k místům a k architektuře,“ tvrdí Oldřich Hozman. „Ovlivňuje sociální i morální vztahy. Ve své práci se proto snažím používat takové metody tvorby, které vytvářejí podmínky pro svobodné vyjádření emocí a přání budoucího uživatele.“ Jednou z osvědčených metod je přímé vtažení zadavatele stavby do návrhu prostřednictvím modelování ze sochařské hlíny nebo plastelíny. Přímo do hmoty se tak vyjádří výraz představ a pocitů o budoucí stavbě.

Je to zároveň metoda se sociálními prvky: na modelu může pracovat více lidí. „Sdílením názorů a společnou tvorbou dojdou k souhlasnému názoru – a tato nálada shody se přenáší na konečné dílo,“ popisuje architekt Hozman. „Uživatelé jsou přes proces, kterým prošli, s návrhem silně emocionálně spojeni, protože se na něm sami aktivně podíleli.“

Vitální rovina

Rovina životodárných sil je na celém zemském povrchu spojena s tzv. éterickými silami, které jsou přes síť silových linií rozprostřeny mezi jednotlivými energeticky významnými místy. Je to stejná rovina sil, jaká se u člověka vyskytuje v energetických meridiánech. Jde o „životní dech“ krajiny, který rezonuje s meridiány

lidského těla a naplňuje orgány člověka vitalitou. „V proudech a na kříženích těchto životních sil byly v historii zakládány brody, mosty, křižovatky, cesty a později celá lidská sídla,“ zdůrazňuje Oldřich Hozman. „Lidé měli dříve pro tuto přírodní sílu vypěstovanou citlivost a její proudění jim v krajině usnadňovalo orientaci.“ Silná vitálně energetická místa díky tomu souzní s historickými středy vesnic, s umístěním velkých statků či tvrzí. Hlavní silové linie v krajině (*ley lines*) jsou dlouhé od několika set metrů až po mnoho tisíc kilometrů a spojují důležitá energetická místa v daných lokalitách. V místech jejich křížení vznikají silová centra, z nichž okolní krajina čerpá životní energii. Není náhodou, že v řadě těchto silových center zakládali lidé již od starověku posvátná místa. Dnes jsou tyto vlivy krajiny oslabovány (zvláště ve městech), stejně jako naše citlivost k nim. Je to k naší škodě. Podrobněji se k problému vrátíme příště.

Cílem celostní architektury je vytvářet zdravé prostředí pro harmonický život.

Fyzická rovina

Ve fyzické rovině jde především o to, zda použité stavební materiály působí na člověka příjemně a zdravě. U některých materiálů můžeme jejich zdravotní působení i měřit. Jako příklady těch zdravých lze uvést prodyšné přírodní izolace (sláma, len, konopí, vlna, dřevovláknité desky), paropropustné konstrukce s přírodní parobrzdou (papírová parozábrana, případně juta nebo filc máčený v jílové kaši), vytápění sálavými zdroji tepla a nízkoteplotními systémy (stěnové a podlahové topení, kachlová kamna, pec), podtlakové větrání (vzduch přicházející infiltrací), přírodní dřevo s neupraveným povrchem, hliněné omítky (zachovávají obsah volných záporných iontů ve vnitřním prostředí staveb), vodu, kámen i jíly z místních zdrojů, solární zdroje. „Zdravá architektura na fyzické úrovni obsahuje ty nejjednodušší technologie a co nejprostší stavební techniky,“ shrnuje Oldřich Hozman. „Důležité je, že i s hmotou bychom měli pracovat duchovně. Jen tak se nám podaří v architektuře vyrovnat čistě materiální pohled na skutečnost.“

PŘÍRODA A TRADICE. Zelená inspirace z Bílých Karpat – to je ekologická vesnice Hostěšín, která vám umožní zažít 21. století trochu jinak. **Centrum Veronica.**

